

- і сфери діяльності: монографія/ Ронда Абрамс. - Спб.: Прайм - Єврознак, 2008. - 544 с.
2. Одинцова Л. А. Планування на підприємстві: монографія/ Л.А. Одинцова. - Спб: Academia, 2009. - 272 с.
3. Орлова О. Тобто Бізнес-План. Методика складання та аналіз типових помилок: монографія/ О. Орлова. - М: Омега-Л, 2009. - 160 стор.
4. Бухалков М. І. Внутрішнє планування: підручник/ М.І. Бухалков.- М: ІНФРА-М, 2000.- 392 с.
5. Hammer M. Reengineering the corporation: a manifesto for business revolution/ M. Hammer, J. Champy. - New York, NY: HarperBusiness, 1993. - 223 p.
6. Хаммер М. Реінжиніринг корпорації: маніфест революції в бізнесі/ М. Хаммер, Д. Чампі. - СПб., 2000. - 332 с.
7. Davenport T. H. The New Industrial Engineering: Information Technology and Business Process Redesign / T. H. Davenport, J. E. Short //Sloan Management Review, 1990, (Summer) - P. 11-27
8. Davenport T. H. innovation Process: reengineering work through information technology/ T. H. Davenport. - Boston, Mass.: Harvard Business School Press, 1993. - 337 p.
9. Ойхман Е. Р. Реінжиніринг бізнесу: реінжиніринг організацій і інформаційні технології/ Е. Р. Ойхман, Е. М. Попов. - М: Фінанси і статистика, 1997. - 333 с.
10. Зіндер Е. З. Нове системне проектування: інформаційні технології та бізнес-реінжиніринг/ Е.З. Зіндер//Системи управління базами даних. - 1996. - № 1. - С. 55-67.
11. Ємельянов Е. Н. Психологія бізнесу/ Е. Н. Ємельянов, С. Е. Поварніцина, - М.: АРМАДА, 1998. - 511 с.
12. Каличева Н.Є. Логістичні підходи, як основа раціональної організації виробничого процесу на підприємстві/ Н.Є. Каличева, В.О. Маслова// Вісник економіки транспорту і промисловості. Збір наук. праць – Харків, УкрДАЗТ, 2014. - № 47. - С. 83 - 86.
13. Гончарук С. А. Алгоритми перетворень в бізнесі. Практика консультування. Маркетинговий похід/ С.А. Гончарук. – М: Річ, 2001. – 296 с.

УДК 339.91

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i57.101556>

МЕТОДИКА ОЦІНКИ СТАНУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РІВНІ ПІДПРИЄМСТВА

Шемет М.В., начальник відділу навчально-виховної роботи (ХІФ КНТЕУ)

У статті проаналізовано методику оцінки стану глобалізаційних процесів на рівні підприємства. Проаналізовано існуючі підходи до визначення рівня глобалізації, визначено умови їх використання. Сьогодні методики, які дозволяють оцінити глобалізаційні процеси на рівні підприємства, розроблені недостатньо повно. Використовуючи наведені показники, можна корегувати тактику і стратегію підприємства. Для оцінки стану глобалізаційних процесів на рівні підприємства запропонована група показників, на основі яких він визначається. Ці показники згруповані у вигляді п'яти показників, за допомогою яких можна оцінити цей рівень. Надано методику розрахунку окремих показників. У висновках надані рекомендації щодо управління підприємством на основі цих показників.

Ключові слова: глобалізація, рівень глобалізації, підприємство, міжнародні відносини.

МЕТОДИКА ОЦЕНКИ СОСТОЯНИЯ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ НА УРОВНЕ ПРЕДПРИЯТИЯ

*Шемет М.В., начальник отдела учебно-воспитательной работы
(ХИФ КНТЭУ)*

В статье проанализированы методика оценки состояния глобализационных процессов на уровне предприятия. Проанализированы существующие подходы к определению уровня глобализации, определены условия их использования. Сегодня методики, которые позволяют оценить уровень глобализации на уровне предприятия разработаны недостаточно полно. Используя эти показатели, можно корректировать тактику и стратегию предприятия. Для оценки состояния глобализационных процессов на уровне предприятия предложена группа показателей, на основе которых он определяется. Эти показатели сгруппированы в виде пяти показателей, с помощью которых можно оценить уровень глобализации. В выводах даны рекомендации по управлению этим уровнем. Предложено методики оценки отдельных показателей, а также способы их расчета.

Ключевые слова: глобализация, уровень глобализации, предприятие, международные отношения.

METHOD OF ASSESSMENT GLOBALIZATION PROCESSES AT THE ENTERPRISE LEVEL

*Shemet M.V., Head of educational work (Kharkov Institute of FinanceKyiv
National University of Trade and Economics)*

The paper analyzes the methodology to assess the condition of globalization processes at the enterprise level. Analyzed existing approaches to determining the level of globalization, the conditions for their use. Today, techniques that allow us to estimate the level of globalization at the enterprise level are not fully developed. Using these indicators, you can change the tactics and strategy of the company. To assess the state of globalization processes at the enterprise level proposed set of indicators, based on which it is defined. Which to assess the level of globalization groups these indicators into five indicators. The conclusions of the recommendations for the management of this level.

Keywords: globalization, level of globalization, enterprise, international relations.

Постановка проблеми. Більшість великих успішних сучасних підприємств є інтернаціональними. Участь у міжнародній економічній системі дає велику кількість переваг. Це можливість використовувати рідкісні ресурси, висококваліфікований персонал, фінансові ресурси та ін. Рівень входження підприємства у міжнародну економічну систему необхідно оцінювати для отримання вигоди від інтернаціоналізації. Це можна зробити за допомогою різноманітних індексів глобалізації. На основі цих показників виникає можливість скорегувати тактику та стратегію організації, визначити необхідність отримання кредитів та напрями розвитку підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічна глобалізація сприяє розвитку підприємств, відкриваючи

зовнішні ринки, нових співробітників, постачальників. Однак чисельна оцінка рівня глобалізації сьогодні розроблена не у повній мірі.

Рівень глобалізації на національному можна оцінити за декількома системами. Найбільш поширеними з них є системи, розроблені фахівцями Інституту дослідження бізнесу (KOF Konjunkturforschungsstelle der ETH Zurich, Швейцарія) [1, 3], Міжнародної організації Carnegie Endowment for International Peace (CEIP, США) [2] та ін. У 2016 р. за системою KOF було проаналізовано 207 країн миру, що є найбільшим показником. Головною перевагою індексу глобалізації за системою KOF є урахування більшої, порівняно з CEIP, кількості показників. Крім того, інформація KOF є у вільному доступі, дані наведені окремо для кожного з показників за останні 25 років для 207 країн.

У роботах Бремера[4], Рітцера[5], Кириленко[6], Шконди, Кальянова[7], Хаута, Постера[8], Дергачова, Згуровського[9] розглядаються питання управління підприємством та суспільством в умовах глобалізації, особливості їх розвитку та менеджменту.

Деякі питання галузевої глобалізації було розглянуто у роботі Шадури-Никипорець[10], але на рівні підприємства є суттєвим вплив групи факторів, які досліджені не повністю.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Після розгляду наведених вище досліджень було визначено, що методи оцінки рівня глобалізації на рівні підприємства досліджені недостатньо. Необхідно проаналізувати найбільш важливі аспекти сучасного підприємства і на основі аналізу розробити методику визначення рівня глобалізації на мікроекономічному рівні.

Мета статті – розробити методику оцінки рівня глобалізації окремого підприємства на основі включення іноземного персоналу, обладнання,

виробленого в інших країнах та інших показників. На основі отриманих даних надаються рекомендації щодо діяльності підприємства.

Викладення основного матеріалу.

Для кількісної оцінки ступеня економічної глобалізації окремої галузі доцільно використовувати три групи показників[8,10]: торговельної діяльності, інвестиційної діяльності, умов доступу до світового ринку. Для кількісної оцінки рівня глобалізації на рівні підприємства необхідно додати показники, що характеризують можливість:

продажу продукції в інших країнах;
залучення персоналу з інших країн;
отримання фінансових ресурсів з інших країн, у тому числі отримання інвестицій з інших країн, включаючи різні види франшиз, лізингу обладнання та ін;
використання обладнання та матеріалів, які виробляються у інших країнах;

подолання прихованих перешкод під час діяльності, включаючи закритість суспільства, корупцію, клановість та ін.

Група індикаторів, що оцінює рівень торговельної глобалізації, може, в залежності від специфіки діяльності підприємства, використовувати показники експорту, імпорту; його структуру; співвідношення частки продукції підприємства у обсягах торгівлі країни. Найпростіший з цих показників - відсоток торговельних операцій організації з закордонними контрагентами порівняно з усім обсягом торговельних операцій.

На базі цих показників можна визначити орієнтацію підприємства на зовнішніх споживачів, її рівень конкурентоспроможності, комерційну активність.

Рівень залучення іноземного персоналу можна оцінити шляхом порівняння кількості іноземних громадян, працюючих на підприємстві з загальною кількістю персоналу або основних робітників. Також існують особливості у

випадку іноземного менеджменту, цінних спеціалістів. У такому випадку можливо використовувати вагові коефіцієнти.

Індикатори для оцінки рівня фінансової та інвестиційної глобалізації враховують відкритість підприємства до притоку іноземних інвестицій, її залучення в рух міжнародних фінансових потоків, масштаби фінансування розвитку підприємства за кордоном, вплив іноземного капіталу на приріст обсягів виробництва.

Для оцінки чисельного значення цих показників можна використовувати долю коштів, залучених у іноземних інвесторів, до повного обсягу інвестицій, доля операцій у іноземній валюті, доля рахунків у іноземних банках та ін.

Рівень використання обладнання, виробленого в інших країнах можна оцінити шляхом порівняння кількості іноземного обладнання та усього обладнання. Під час розрахунку цього показника треба враховувати вартість або кількість обладнання. Складності можуть виникати під час модернізації або ремонту обладнання, коли іноземне обладнання ремонтується вітчизняними деталями або навпаки.

Під час аналізу рівня глобалізації слід враховувати фактори, які можуть заважати глобалізаційним процесам. Це тарифний захист (співвідношення величини імпортних тарифів на продукцію галузі в країні до аналогічних світових показників). Також до цієї групи належить рівень гармонізації національних стандартів з міжнародними (частка національних стандартів, які співпадають з міжнародними). Вона характеризує відповідність вітчизняної продукції параметрам, які пред'являє світове співтовариство до якості, екологічності та безпеки товарів тощо. Під час визначення цього показника слід враховувати, що різні

міжнародні об'єднання можуть використовувати різні стандарти. Наприклад, продукцію з генетично модифікованих рослин не можна (у більшості випадків) продавати у ЄС та Росії, але можливо продавати в Україні, США, Китаї. Також до цієї групи можна віднести показники рівня корупції, складності ведення бізнесу та ін. Також під час розрахунку цього показника необхідно враховувати можливість перевезення продукції або надання послуг в іншій країні. Усі складові рівня глобалізації на рівні підприємства у схематичному вигляді наведено у табл. 1.

Надалі єдиний показник рівня глобалізації можна визначити, якщо визначити рівні торгівельної глобалізації, залучення іноземного персоналу, фінансової та інвестиційної глобалізації, використання обладнання, виробленого в інших країнах, прихованих бар'єрів. На наступному етапі проводиться осереднення отриманих даних та визначається індекс глобалізації підприємства. Він буде мати вигляд:

$$I_{\text{ГП}} = \frac{P_{\text{ТГ}} + P_{\text{ЗІП}} + P_{\text{ФІ}} + P_{\text{О}} + P_{\text{Б}}}{5}, \quad (1)$$

де $P_{\text{ТГ}}$ - рівень торгівельної глобалізації,

$P_{\text{ЗІП}}$ - рівень залучення іноземного персоналу,

$P_{\text{ФІ}}$ - рівень фінансової та інвестиційної глобалізації,

$P_{\text{О}}$ - рівень використання іноземного обладнання,

$P_{\text{Б}}$ - рівень прихованих бар'єрів.

У випадку необхідності наведену методику можна модифікувати за допомогою вагових коефіцієнтів. Ці питання буде розглянуто у наступних статтях.

Таблиця 1

Складові рівня глобалізації підприємства

Рівень торгівельної глобалізації	Рівень залучення іноземного персоналу	Рівень фінансової та інвестиційної глобалізації	Рівень використання обладнання, виробленого в інших країнах	Рівень прихованих бар'єрів
<ul style="list-style-type: none"> - структура операцій; - співвідношення частки продукції підприємства у обсягах торгівлі країни; - відсоток торгівельних операцій організації з закордонними контрагентами 	<ul style="list-style-type: none"> - кількість іноземних громадян, - доля іноземних громадян серед усього персоналу; - доля іноземних громадян серед основного персоналу 	<ul style="list-style-type: none"> - доля іноземних інвестицій; - доля операцій у іноземній валюті, - доля рахунків у іноземних банках; 	<ul style="list-style-type: none"> - доля кількості іноземного обладнання; - доля вартості іноземного обладнання; 	<ul style="list-style-type: none"> - тарифний захист; - гармонізація стандартів; - рівень корупції; - складність ведення бізнесу

Спробуємо знайти найкраще значення індексу глобалізації підприємства. Значення індексу глобалізації, близьке до 0, відповідає підприємству, яке під час своєї діяльності не залучає жодних іноземних ресурсів. Підприємство з індексом глобалізації, близьким 1, під час своєї діяльності активно користується іноземними ресурсами, капіталом, персоналом. Сьогодні на території України практично немає таких підприємств. На багатьох підприємствах використовується іноземне обладнання, тому значення P_0 для таких підприємств буде більшою 0. Для підприємств, в яких окремі філіали знаходяться на території України та більшість виробництв знаходиться за кордоном значення P_0 буде близьким до 1.

Рівень залучення іноземних громадян можна визначити за формулою:

$$P_{\text{зп}} = \frac{ЧСС_{\text{ІГ}}}{ЧСС}, \quad (2)$$

де $ЧСС$ - середньоспискова чисельність персоналу;

$ЧСС_{\text{ІГ}}$ - середньоспискова чисельність іноземних громадян.

Якщо весь персонал є громадянами України, то значення $P_{\text{зп}}$ дорівнює 0. Більшість підприємств старається не використовувати іноземний персонал у зв'язку з складністю документообігу.

Інші показники розраховуються аналогічно.

У випадку повної неможливості ведення бізнесу в іншій країні у зв'язку прихованими бар'єрами значення цього індексу буде дорівнювати 0. Підприємство, бізнес якого можна легко проводити за межами країни значення індексу є близьким до 1. Значення цього індексу, наприклад, є високим для організацій, які займаються ІТ - технологіями і низьким для підприємств, що займаються водопостачанням в Україні.

Висновки. Розроблена методика дозволяє визначити рівень глобалізаційних процесів на рівні підприємства. На основі цього показника можна корегувати тактику і стратегію

підприємства. Включення у світову економіку є перевагою для підприємства, надає багато можливостей. Велика кількість підприємств використовує зарубіжний персонал, обладнання, фінансові ресурси. З іншого боку, підприємство з високим рівнем глобалізації має свої особливості в управлінні. Необхідно врахувати законодавство та нормативну базу багатьох країн, що може ускладнювати керування бізнес-процесами на такому підприємстві. Тому точне значення індексу глобалізації підприємства дозволить прийняти точні управлінські рішення та підвищити ефективність роботи підприємства.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. K. Abberger, M. Graff, B. Siliverstovs und J.-E. Sturm (2014), Das neue KOF Konjunkturbarometer – Version 2014, in: KOF Analysen, Spring 2014, pp. 91–106.
2. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP) [Electronic resource] / Carnegie Endowment for International Peace, 2009. – Access mode: <http://www.carnegieendowment.org>
3. Dreher, Axel (2006): Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization, Applied Economics 38, 10: 1091-1110. Updated in Dreher, Axel, Noel Gaston and Pim Martens (2008).
4. Bremmer I. The New Rules of Globalization. / I. Bremmer // Harvard Business Review, January–February, 2014.
5. George Ritzer, ed. (15 April 2008). The Blackwell Companion to Globalization. John Wiley & Sons. pp. 16
6. Глобалізація ноосфери & Перспективи України: монографія / Іван Кириленко. – Вінниця : Нілан, 2014. – 463 с.
7. Глобалізація: оцінки, наслідки, регулювання: монографія / Володимир Шконда, Анатолій Кальянов; під наук. ред. канд. техн. наук, проф. В. В. Шконди // Донец. ін-т Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – Донецьк : Донбас, 2014. – 165 с.
8. Hout T., Poster M. E., Rudden E. How Global Companies Win Out / T. Hout, M.E. Poster, E. Rudden // Harvard Business Review. – №60, no. 5. – 1982 p. – p.98-108.
9. Глобалізація за умов циклічності розвитку економіки і суспільства: монографія / В. В. Дергачова, О. М. Згуровський // Київ; Черкаси: Чабаненко Ю. А. – 2014. – 376 с.
10. Шадура-Никипорец Н.Т. Методические аспекты оценки глобализации: отраслевой уровень / Н.Т. Шадура-Никипорец // Российское предпринимательство. – 2013. – № 7 (229). – с. 78-83.